

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum ex sensu spirituali efficax argumentum ad res fidei confirmandas
sumatur. disput. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

rem aliam facto suo significandam, cuiusmodi fuit maledictio illa ficulnea, Matth. 21. in qua tantum folia inuenit, quae continuo exaruit, confectio luti ex puluere & spuro suo, quo oculos caeci liniit, & complura alia.

Abulensis in cap. 13. Matthaei quaest. 28. censet, in nouo testamento non reperiri sensum allegoricum, motus in primis testimonio illo Augustini de utilitate credendi cap. 3. ubi docet quadrifariam tradi vetus testamentum, secundum historiam, secundum etymologiam, secundum analogiam, secundum allegoriam.

Deinde, quia in noua lege, quae de Christo & statu Ecclesiae affirmantur, clare & perspicue dicuntur, non verò sub tegumento atque ymbra aliquid rei, quae in Ecclesia militante sit adhuc futura.

Contraria nihilominus sententia est longe probabilior, interdum scilicet in nouo testamento etiam sensus aliquos allegorios, licet rariùs, reperiri. Illud enim de ficulnea, superius commemoratum, excidium synagogae significauit, quod in ea Christus non reperit fructus. Baptismus etiam typus est mortis & sepulturae Christi: Consepulti, ait Paulus ad Coloss. 2. ei in baptismo. Vnde Augustinus de vera religione, inter varias species allegoriae connumerat allegoriam sacramenti. Vocatio trium Magorum ad adorandum puerum Iesum, vocationem Gentium futuram praesignauit. Per asinam & pullum, quibus Christus incedit, populus tum ex gentibus, tum ex Iudeis collectus designati sunt. Nullum autem est incommodum, si ex aliquibus rebus iam in Ecclesia Christi gestis, aliqua alia futura, usque ad consummationem saeculi designentur.

Ad primam rationem Abulensis dicendum est in primis, eo loco Augustinum nomine sensus allegorici, omnes sensus spirituales comprehendere, ut paulò antè dictum est. Deinde ex eo, quod affirmat vetus testamentum quatuor illis modis exponi, non negare eisdem etiam modis nouum testamentum posse explicari.

Ad secundam ostensum est, aliqua gesta esse in typum aliarum rerum, quae sequebantur, aut etiam in typum passionis, & sepulturae Christi.

DISPUTATIO V.

Vtrum ex sensu spirituali efficax argumentum ad res fidei confirmandas sumatur.

Vbitabit aliquis hoc loco, vtrum ex spirituali sensu sumi possit efficax argumentum ad confirmandas res fidei. Cuius dubitationis pars negans amplectenda est cum D. Hieronymo in Matth. 13. & cum Augustino Epistola 48. contra Vincentium dicente, Quis non impudenssimè nitatur aliquid in allegoria positum pro se interpretari, cum Dionysio in Epistola ad Titum, cuius haec sunt verba. Intelligendum est duplicem esse Theologiam, alteram occultam & mysticam, alteram planam & notioiem: & illam quidem signis contineri, atque persciendi vim habere, hanc sapientie studiosam esse, & demonstrandi habere vim, ubi etiam nonnulla alia subiungit in eandem sententiam. Idem docent D. Thomas hoc loco, & quodlibet 7. art. 14. ad quartum, & Doctores communiter.

Sed obiicies, sicut literalis sensus intenditur ab Spiritu sancto, atque idèd ei non potest subesse falsum, ita etiam spiritualis: ergo vt ex illo sumitur ef-

ficax argumentum, ita & ex hoc. Ad argumentum dicendum est, ob id ex sensu spirituali non sumi efficax argumentum, quod non constat quando intentus sit ab Spiritu sancto, & subinde quando est verò sensus spiritualis, vt de literali ex significatione verborum constare potest. Vnde quando ex vna Scriptura constat aliquem esse sensum spiritualem alterius, tunc ex tali sensu spirituali sumitur efficax argumentum aduersus eum, qui admittit Scripturam, ex qua id constat. Quia tamen idem sensus habetur ex eadem Scriptura in sensu literali intellecta, ex qua id constat, semper efficacia argumenti ad sensum literalem Scripturae sacrae reducitur. Eodem modo quando de sensu aliquo literali non constat, fueritne intentus ab Spiritu sancto, ac proinde sit ne verus sensus literalis, non sumitur ex eo efficax argumentum, sed solum probabile.

Quo loco obiter illud adiuuauerim, licet singuli sensus spirituales probabile dumtaxat sunt argumentum ad confirmandas res fidei, attamen consonantiam figurarum veteris testamenti, quibus adeò ad viuam delineatae ac expressae sunt res noui testamenti, esse non leue argumentum ad confirmationem fidei nostrae, quo etiam contra infideles vti possumus.

Illud praeterea addiderim, nullum esse incommodum, si Scriptura noui Testamenti citer aliquando auctoritates veteris testamenti in sensu spirituali, qualis est illa, ex Aegypto vocaui filium meum: & illa, Os non comminuetis ex eo. Scriptura enim ibi non argumentatur, sed ostendit conuenientiam rerum gestarum in nouo testamento cum rebus veteris, & simul docere vult praedictas fuisse in sensu spirituali. Praeterea licet argumentaretur, argumentum esset solum probabile: neque enim necesse est, vt argumenta Scripturae sacrae sint semper demonstrationes. Petrus enim cum Actorum 2. dixit, non enim, sicut vos existimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia, non putauit se conficere demonstrationem, sed verisimilem dumtaxat rationem reddere, qualis à quocumque alio in communi sermone reddi poterat. Quare nullum est argumentum Caietani in principio Epistolae ad Hebraeos, quo sibi persuadet, Epistolam illam neque Pauli, neque Canonicam esse, quod citer locum illum, Ego ero illi in Patrem, de Christo in sensu spirituali: eadem enim ratione multos alios libros à Canone posset reicere.

Illud etiam non possum non improbare, quod vir aliàs pius & doctus Cornelius Ianfenius cap. 11. Concordiae affirmat. Verba videlicet illa, ex Aegypto vocaui filium meum, nec in literali, nec in spirituali sensu dicta fuisse de Christo, neque id Matth. cap. 2. voluisse significare, sed sensum illorum verborum apud Mattheum, vt adimpleretur quod dictum est à Domino per Prophetam dicentem, ex Aegypto vocaui filium meum, esse hunc. Illud quod de solo populo Israelitico fuit à Domino per Prophetam dictum, apposte competit in Christum, imò verius & perfectius in eo impletur, & verificatur, vt qui verior filius Dei, à quo alij habent, quod filij Dei censentur. Haec Cornelius. Quae sanè non solum sunt coatra communem omnium expositionem, sed etiam cuius legenti parum consentanea textui, & à verbis, ac mente Euangelistae longè aliena videbuntur.

Postremò quaeret aliquis, quis sensus praestantior sit, spiritualis ne, an literalis. Respondetur, in veteri testamento, cuius finis erat Christus adumbrare quae ea, quae per Christum futura erant, regulariter praestantior esse sensum spiritualem literali. Consonant Origenes 4. libro Periarchon cap. 2. Cyrillus in prologo

Responsio.

Sensus omnes spirituales veteris testamenti solum scripturae non leue sunt argumentum ad veritatem fidei nostrae corroborandam.

Scriptura noui testamenti saepe citat scripturam veteris testamenti in sensu spirituali.

Spiritualis sensus quando sit literalis praestantior.

Abulensis in nouo testamento non reperiri sensum allegoricum.

Secunda.

Conferentia. In nouo testamento etiam allegorici sensus reperitur.

Responsio ad primam rationem Abulensis.

Ad secundam.

Ex spirituali sensu non sumitur efficax argumentum ad res fidei confirmandas.

Obiicit.

prologo in Leuiticum, & alij Patres. Denique ex materia seu re significata utroque sensu, iudicandum est in particulari, quando vnus sensus praestantior sit alio. Illorum enim verborum Deuter. 25. *Non alligabis os boni trituranis*, spiritualis sensus, quem Paulus 1. ad Corinthios, 9. explicat, nempe alendos esse ministros Ecclesiae, praestantior est sensu literali. Vnde continuò subiungit Paulus: *Nunquid de bobus cura est Deo, An propter nos utique hoc dicit.*

A à posteriori, per discursum ex rebus creatis profectum, posse cognosci.

Addebamus deinde, si loqueremur de propositionibus quoad sua significata, vt tamen propositionibus ipsi significantur, tunc locū non habere diuisionem illam propositionis per se notae, in eam, quae est per se nota secundum se & non quoad nos, & in eam quae simul est per se nota secundum se & quoad nos: quoniam quando extrema concipiuntur, & significantur confusè, atque adeò insufficienter, vt ex terminis intelligatur praedicatum conuenire subiecto, res, qua ratione ita significatur, atque vt

Propositio diuidenda ne sit, in eam quae secundum se tantum, & in eam quae secundum se & quoad nos est talis.

B obiectum est talis propositionis mentalis aut vocalis, neque secundum se, neque nobis est per se nota: quando verò extrema concipiuntur, & significantur ita distinctè, vt ex terminis necessaria connexio praedicati cum subiecto perspicitur, res, qua ratione ita significatur, atque vt est obiectum talis propositionis mentalis aut vocalis, est per se nota in se, atque etiam nobis. Quare cum in rebus secundum se nulla sit propositio, sed solum vt apprehenduntur ab intellectu, aut vt significantur his aut illis vocibus vel scriptis, fit vt proprie loquendo, nulla propositio sit dicenda per se nota secundum se, quae non sit etiam per se nota nobis, vt Scotus rectè affirmavit: Longè

C namque diuersa propositio est, qua extrema concipiuntur distinctè & sufficienter, vt ex terminis praedicatum concipiatur conuenire subiecto, ab ea, qua non ita id concipitur. Esto res, quae vtraque propositione significatur, eadem prorsus sit. Quia ergo D. Thomas hoc loco locutus est de propositione per se nota, quoad rem significatam dumtaxat, & non vt his vel illis terminis significatur, aut his vel illis conceptibus apprehenditur, vt verissimè dixit, dari propositionem per se notam secundum se, & non nobis: tamen minus proprie locutus sit, neque in eo sensu id negat Scotus, nec iure negare potest.

D Vt ergo ad rem redeamus, conueniunt Diuus Thomas hoc loco, Scotus, ceterique Theologi cõmuniter, non esse per se notum nobis, Deum esse, atque ita proculdubio affirmandum est. Cuius rei efficacissimū argumentum est experientia ipsa. Quis enim in se ipso innatam Dei notitiam experitur? an non magis eam ipsam nos, vel docti ab aliis, vel ex proprio discursu ex rebus, quae sub sensum cadunt confecto, comparamus? Quis praeterea vquam propositis tantum terminis, atque explicata ipsa nominum significatione expertus fuit, se habuisse euidenter assensum, quòd Deus esset? an non potius discursu semper aliquo per ea quae effecta sunt praemisso, eoque non ita facile cuique peruenio? At propositio per se nota ea dicitur, quae ex suis terminis euidenter cognoscitur.

Deum esse nõ est per se notum nobis.

E Verum dicunt aliqui, Nomine Dei intelligitur id, quod inter omnia est maximum, & dignissimum: omnes autem intuentes res esse, statim ex terminis intelligunt, inter eas aliquid esse maximum, atque adeò Deum esse, tamen multi eorum erent, arbitantes illud esse solem, aut rem aliam creatam, quam vt Deum venerantur.

Obiectio.

F Verum quàm debile sit eorum fundamentum, ex sequentibus fiet manifestum. In primis namque non est per se notum, esse rem aliquam merè spiritualem, sed id ex discursu non ab omnibus facile intelligitur: quòd si rem seculas spiritualement, non est per se notum, imò falsum est, esse aliquid nobilius homine: quare esto nomine Dei intelligatur id, quod inter omnia est maximum & nobilissimum, non est per se notum hominibus esse aliquid, quod ipsum Deum sit.

Refutatio.

Deinde,

QUESTIO II.
De Deo, an sit.
ARTICVLVS I.
Vtrum Deum esse sit per se notum.

Ordo quem D. Thom. seruat.

DISPVTATIS iis, quae de sacra doctrina secundum se spectata erant explicanda, aggreditur primam partem ex quinque praecipuis, in quas vniuersam Theologiam in principio huius operis distribuimus, nempe explanationem Dei in se. Atque vsque ad quaestionem 26. de Deo, quatenus vnus quoad essentiam est, differit, quae etiam prima erat illarum trium partium, in quas hanc primam summam Diui Thomae partem à principio distinximus. Hac igitur quaestione, id, quòd ceterorum est fundamentum, inquit, videlicet an Deus sit: atque hoc primo articulo, An Deum esse sit per se notum?

Intra nobis esse cognitionem, quòd sit Deus qui asseruerunt.

Ergo quidem Epicurus, vt est apud Ciceronem lib. 1. de natura Deorum, in ea fuit sententia, vt affirmauerit, *gentes omnes perceptionem quandam (quam ipse proplem appellat) habere, quòd Deus sit, naturaliter hominum animis sine lege, sine more, sine instituto, aut sine doctrina insertam.* Quam sententiam sequitur eo in loco Tullius. Eidem subscribunt Damascenus 1. lib. fidei orthodoxae cap. 1. ita inquit, *Attamen haud quaquam nos deseruit Deus omnimoda sui circumfusos ignorantia, quinimò cunctis cognitio, quòd Deus sit, ab ipso naturaliter inserta atque ingenta est.* & Hieronymus (aut quicumque verus eius operis autor) in illud Iob 36. *Omnes homines vident eum, & in illud Psalmi 95. Etenim cõdrexerit orbem terrae, dicens, notitiam Dei naturaliter insertam esse cordibus nostris.* Quare hi omnes consentire videntur, quòd Deus sit, per se notum esse, licet non sit per se notum, qualis sit, nimirum quòd sit infinitus, prima causa, &c. Hanc eandem sententiam affirmat Abulensis quaest. 2 in 1. caput Exodi, & in eadem videtur esse Anselmus in libro contra insipientem.

Deum esse nobis non est per se notum, sed à posteriori per discursum cognoscitur.

Quaestio proposita, quae à Theologis disputatur in 1. dist. 2. & 3. satis discussa à nobis est 1. Posteriorum cap. 3. quaest. 1. vbi conciliantes D. Thomam cum Scoto diximus, rem quidem significatam hac propositione, *Deus est*, si spectetur secundum se, & non vt his, vel illis terminis significatur, aut vt his, vel illis conceptibus apprehenditur, esse quidem secundum se per se notam, id est, ex suis tantum extremis cognosci posse eam esse veram, quo pacto res ipsa cognoscitur à beatis, qui diuinam essentiam manifestè intuentur. At verò nobis, qui in hac vita apprehendimus extrema confusè, nec penetramus naturam Dei, aut de illa proprium formamus conceptum, nisi per negationem imperfectionis, aut per respectum ad res creatas, qua ratione concipimus illam, ens infinitum, aut principium omnium rerum, vel aliquid simile, non esse per se notam, sed solum